

A10

Lördag 9 januari 2021 SYDSVENSKAN

NYHETER CORONAVIRUSET

Snabbt och säkert – på Johan Walls arbetsbänk står de två instrumenten som har förändrat livet för patienter och personal på akutmottagningen på Sus i Lund.

Julen på akuten räddades

■ Tidigare låg patienter isolerade i timmar på akuten i väntan på ett besked om de har covid eller inte. En ny testmetod klarar detta på tjuugo minuter. Den gjorde en slitsam jul på akuten lättare, säger läkaren Mikael Stenklisson på Sus i Lund, där den nya apparaten jobbar dygnet runt sedan lillejulafton.

Lådan på Johan Walls arbetsbänk ser kanske ut som en leksak, men i samma ögonblick som den börjar pipa kommer en akut-sjuksköterska in med andan i halsen.

–När frågar hon. Klockan närmar sig två och därmed början på akutmottagningens rusnings-tid. Fram till elva i kväll ska de flesta patienterna dyka upp – de som ramlat och slagit sig, råkade ut för en olycka, kanske fått en stroke eller hjärtinfarkt, drabbats av oförklarlig feber, smärta eller något annat.

Så fort som möjligt ska de som behöver skickas vidare till en vårdavdelning, kanske hjärtintensiv eller en operationssal på universitetssjukhuset i Lund.

Brätton är det. Därför är sjuksköterskan ivrig att få besked.

Johan Wall, som studerar biomedicin till vardags, betraktar den lilla bildskärmen som ett verktyg.

–Negativt, svarar han. –Härligt, säger sjuksköterskan och hastar ut.

Nu kan hon skicka patienten vidare in på sjukhuset utan att riskera att den sjuka får med sig covidsmitta. Och det bästa av allt: Hon har inte behövt vänta på resultatet. Analysen av covidtestet har inte tagit längre tid än de övriga procedurerna på akuten. Det har bara gått tjuugo minuter sedan provet togs och det negativa beskedet från den lilla lådan är på pligtigt. Denna patient kommer inte att smitta någon.

Det sistnämnda är kanske sjukvårdens viktigaste insats under pandemin, säger akutläkaren Mikael Stenklisson när sjuksköterskan har lämnat rummet: att se till att ingen annan blir smittad.

–Behandlingen av covidpatienter är tung och krävande men inte jätteavancerad egentligen. Vi ger dem blodförtunnande medel och syrgas. Om det krävs lägger vi dem i respirator. Men för att kunna ta hand om dessa sjuka måste vi förhindra smittspridningen på sjukhuset. Det är minst lika viktigt.

Den förödande utvecklingen i Italien i våras bär syn för sågen, anser läkaren.

–Det som hände där var att man på sjukhusen plögligt hade covidpatienter överallt. Då fick alla smitvårta på resultatet. Analysen av covidtestet har inte tagit längre tid än de övriga procedurerna på akuten. Det har bara gått tjuugo minuter sedan provet togs och det negativa beskedet från den lilla lådan är på pligtigt. Denna patient kommer inte att smitta någon.

”Vårt inflöde av patienter med potentiell covid har dubblats på ett par veckor. Om vi inte hade kunnat sortera dem tidigare hade hela akuten fyllts med osorterade patienter.”

Mikael Stenklisson, akutläkare.

I Lund respektive Helsingborg. Och som enligt akutläkaren Mikael Stenklisson räddade julen.

–Nu kan vi få ett säkert fränande besked på tjuugo minuter. Till nyss tog det sex timmar, kanske upp till tolv, innan vi kunde skicka en patient vidare.

För att förstå det stora i väntan på provresultatet måste patienten ligga kvar på akuten eller på en så kallad sorteringsavdelning. Det betyder att en person med exempelvis misstänkt hjärtinfarkt eller blindtarmsinflammation inte alltid kan skickas till rätt ställe på sjukhuset näste dag, säger akutläkaren.

–Trots att alla gör sitt bästa för att man ska få rätt vård även om man är eller skulle vara smittad har det hänt att patienter varit illa eftersom det tagit för lång tid att avgöra om de är smittsamma eller inte. Vi har hällit dem isolerade och de har inte fått optimal vård.

–Eftersom vi utför analysen här slipper vi dessutom skicka väg proverna. Vi har kortat väntetiden från fyra, sex timmar till tjuugo minuter, säger Mikael Stenklisson.

Resultatet är att flödet genom akutmottagningen går fortare, sjukvården utnyttjas bättre och patienterna får snabbare vård. –Utån de här två instrumenten gör i samarbete med Klinisk mikrobiologi, där läkaren Anne-Katrine Pesola är ansvarig. –Detta innebär stora vinster för patienten, den behandlande läkaren och akutmottagningen, säger hon.

Förvaltningsledning i Region Skåne har utsett i Region Skåne när beslutat köpa in ytterli-

där för snabbtest. Region Skåne var först med att införa den.

Visnen med antigen-tester är att man snabbt hittar positiva fall, så att man kan isolera dem. Nackdelen är att ett negativt provresultat inte är pålitligt om man har hög misstanke om covid.

–Gör man inte en ordentlig bedömning riskerar man att missa en av tjuugo som har covid, säger Mikael Stenklisson.

5 **Plagsam väntan.** I väntan på provresultatet måste patienten ligga kvar på akuten eller på en så kallad sorteringsavdelning. Det betyder att en person med exempelvis misstänkt hjärtinfarkt eller blindtarmsinflammation inte alltid kan skickas till rätt ställe på sjukhuset näste dag, säger akutläkaren.

3 **Isoleringen.** I väntan på provresultatet förs patienten med symtom in i akutens ”orena” del, den gula zonen. Efter som smittrisk föreligger måste man värdsoökande hållas åtskild från andra.

4 **Andra testet.** Det finns tester som ger säkrare negativa resultat. De letar efter virusets arvsamma och kallas PCR. De som fortsatt be-

döms ha hög risk för covid blir provtagna på nytt, nu med PCR. Analysen utförs på Region Skånes labb Klinisk mikrobiologi, dit proverna skickas.

–Det tar fyra till sex timmar innan resultatet kommer. Med lite otur kan det ta tolv timmar.

5 **Plagsam väntan.** I väntan på provresultatet måste patienten ligga kvar på akuten eller på en så kallad sorteringsavdelning. Det betyder att en person med exempelvis misstänkt hjärtinfarkt eller blindtarmsinflammation inte alltid kan skickas till rätt ställe på sjukhuset näste dag, säger akutläkaren.

2 **Första sorteringen.** Har personen symtom på covid eller inte? Så lyder den första frågan när en patient anländer till akuten. Blodtryck, puls, temp med mera kallas. De som inte har symtom skickas till akutens ”rena” del, den blå zonen. Om de senare måste läggas in i testet.

2 **Första testet.** Alla med symtom utsätts nu för ett antigen-test. (Antigen betyder antistof generatör och testet letar efter de proteiner som viruset som trigger igång immunsvaret.) Besked kommer inom en kvart och metoden kallas PCR. De som fortsatt be-

A11

SYDSVENSKAN Lördag 9 januari 2021

Nu kan analyserna utföras på akuten och proverna måste inte skickas iväg till ett labb. Det förkortar tiden ytterligare.

Ingen covid, förkunnar instrumentet.

av nytt snabbtest

lilla instrument som i fyra exemplar används till akutmottagningarna i Lund och Helsingborg precis före jul. ■ Det utför PCR-tester och ger därför pålitliga resultat.

–Med ett negativt resultat här är du definitivt inte smittsam. Metoden är därmed så säker att vi kan fria patienterna och vårda dem där de ska vårdas, säger Mikael Stenklisson.

–Och det går snabbt. –Eftersom vi utför analysen här slipper vi dessutom skicka väg proverna. Vi har kortat väntetiden från fyra, sex timmar till tjuugo minuter, säger Mikael Stenklisson.

Resultatet är att flödet genom akutmottagningen går fortare, sjukvården utnyttjas bättre och patienterna får snabbare vård.

–Utån de här två instrumenten gör i samarbete med Klinisk mikrobiologi, där läkaren Anne-Katrine Pesola är ansvarig. –Detta innebär stora vinster för patienten, den behandlande läkaren och akutmottagningen, säger hon.

Förvaltningsledning i Region Skåne har utsett i Region Skåne när beslutat köpa in ytterli-

mannas dygnet runt av forskare och studenter i mikrobiologi som ställer upp och arbetar som avlösningsvärdar. Det blir många dygn. Johan Wall är en av dem.

–Jag utbildar mig ju inte för att arbeta inom vården, men det är fantastiskt att kunna göra en insats här och nu med detta, säger han.

Den nya metoden kallas Vita-PCR. Analysen utförs automatiskt inne i instrumentet som tillverkas i SydKorea och kostar sextios tusen kronor.

–Det är ingenting jämfört med vad annat kostar. Vi blöder exempelvis pengar i personalkostnader nu, säger Mikael Stenklisson.

Pilotförskölet med den nya metoden görs i samarbete med Klinisk mikrobiologi, där läkaren Anne-Katrine Pesola är ansvarig.

–Detta innebär stora vinster för patienten, den behandlande läkaren och akutmottagningen, säger hon.

Förvaltningsledning i Region Skåne har utsett i Region Skåne när beslutat köpa in ytterli-

gare instrument för snabba PCR-tester till övriga akutmottagningar. Mycket glädjande, tycker Mikael Stenklisson.

–Att kunna ge patienter rätt vård direkt och inte riskera att lägga in smittsamma patienter på avdelningarna, det är otroligt mycket värt, säger akutläkaren.

Läkaren Magnus Rasmusen på infektionskliniken instämmer:

–Detta är en positiv nyhet i allt det mörka, en jämförbart skiltning i hur vi arbetar. Vi har en jättesvår situation för sjukvården nu. Anledningen till att det ändå inte havererar, för det har det inte gjort, är att vi förutom att arbeta stenhårt har gjort en massa tekniska och organisatoriska innovationer. Det är viktigt att berätta, säger Magnus Rasmusen.

TEXT: DANIEL RYDÉN
BILD: JOHAN WALL

FOTO: EMIL LANGVAD
BILD: JOHAN WALL

TEXT: DANIEL RYDÉN
BILD: JOHAN WALL

Alla över 70 kallas för att ta vaccin

■ Ett par tusen äldre på särskilda boenden plus personal har hittills vaccinerats i Skåne.

Nu är det klart att nästa grupp, 70+, kommer att få individuella kallelser till sin vårdcentral när det är dags för sprutan.

Övriga får boka in sig själva i kommande massvaccinering.

Om allt rullar som det ska, kommer fas 2 med vaccinering av alla över 70 år att inledas på vårdcentralerna i februari.

–Ambitionen är då att alla de kontaktas av sin vårdcentral för att få veta när och hur man får vaccinationen, säger Anna Strömblad, kommunikationsdirektör i Region Skåne.

–Det är ett besked vi kan ge nu, och detta får vi jättemycket frågor om.

Exakt hur kontakten ser ut och hur personerna sedan bokas in kan se lite olika ut mellan olika vårdcentraler. Och kanske också variera efter hur digitalt bevandrade de listade är.

De olika grupperna ska vaccineras lite omlopp. Vaccinationerna på särskilda boenden beräknas vara klara i januari, äldre med hemsjukvård och hemtjänst som också hör till fas 1 kan hålla på lite längre. Akutvårdspersonal, exempelvis från iva, kan börja få sprutor i januari.

Fas 2 inleds i februari. Fas 3, medicinska riskgrupper under 70 och trologen även friska personer i åldrarna 60–69 kan börja vaccineras på vårdcentralerna därefter.

–Med den äldre kommittén och en ökad risk, även om man inte har några andra sjukdomar, säger Per Hagstam, biträdande smittskyddsläkare och vaccinationsansvarig.

–Detta är en positiv nyhet i allt det mörka, en jämförbart skiltning i hur vi arbetar. Vi har en jättesvår situation för sjukvården nu. Anledningen till att det ändå inte havererar, för det har det inte gjort, är att vi förutom att arbeta stenhårt har gjort en massa tekniska och organisatoriska innovationer. Det är viktigt att berätta, säger Magnus Rasmusen.

TEXT: KARIN ZILLEN
BILD: JOHAN WALL

SKÅNE
Region Skåne: Använda munskydd i världen

■ För att förhindra smittspridning utnyttjar Region Skåne alla inom vården – personal, patienter och besökare – att använda munskydd när de vistas

den breda allmänheten. Det uppdraget har Region Skåne valt att upphandla från privata aktörer, som kan vara vaccinationskedjor, vårdcentraler med egen vaccinationsverksamhet eller andra.

Vilka som ska sköta massvaccineringen klarar om drygt en vecka, anbudstiden går ut den 18 januari. Först därefter blir det klart hur erbjudandet ser ut till alla som inte tillhör någon riskgrupp.

–Men det troliga är väl att den gruppen inte blir kallade, utan får boka sina besök själva, säger Per Hagstam.

Men för den som inte riktigt kan bestämma sig under våren, när den allmänna vaccinationen kommit igång, är loppet inte kört. –Möjligheten att vaccinera sig kommer att finnas under hela 2021, och det kommer in fler vaccineringar fram. Ser man fler vågar av smittspridning så går det att hoppa på tåget senare, understryker Per Hagstam.

Det nationellt satta målet är att 70 procent av den vuxna befolkningen ska vara vaccinerad sista juni i år. Det är ett väldigt ambitiöst mål väpner Per Hagstam, som varit ansvarig för vaccinationer på Smittskydd Skåne i många år.

–Jag kan inte påminna mig att vi nått så högt i någon vaccinering. Definitivt inte med säsongsinfluenza, inte ens med svinfluenza.

–Om vi uppnår hög andel i riskgruppen är det bra. Men detta viruset kommer vi inte att kunna vaccinera bort, det kommer att inträffa sig som ett av många vintervirus. Trodgen som lite lindrigare i fortsättningen.

TEXT: DANIEL RYDÉN
BILD: JOHAN WALL

SKÅNE
Region Skåne: Använda munskydd i världen

■ För att förhindra smittspridning utnyttjar Region Skåne alla inom vården – personal, patienter och besökare – att använda munskydd när de vistas

JULIUS VIKTORSSON